

Sotsiaaldemokraatide ja Ühine Hiiumaa valitsemisprogramm aastateks 2017–2021

Kärdlas 31.10.2017

Sotsiaaldemokraatlik erakond ja valimisliit Ühine Hiiumaa sõlmivad valitsemise kokkuleppe eesmärgil arendada Hiiumaa valda edumeelse, avatud, tegusa ja eduka Läänemere saarena, mis väärtustab oma identiteeti ja kogukonna ühtekuuluvustunnet. Meie valitsemisel tõuseb Hiiumaa vald esile avatud ja innovaatilise juhtimisega ja teeb tugevat koostööd nii kodanikuühenduste, era- kui ka riigisektoriga.

Valitsemisel lähtume põhimõttest, et Hiiumaa on üks tervik, kus piirkondade eripärad ja külade omanäolisus on meie tugevus. Oleme veendumusel, et üksmeelne ühtne omavalitsus tagab Hiiumaa tervikliku arengu.

Oleme seisukohal, et Hiiumaa ei ole Eesti ääremaa ja Hiiumaa sees ei ole ääremaid, kuna kogu saar evib kaasaegset elukvaliteeti, elujõulist omakultuuri ja nutikaid lahendusi.

Meie prioriteetid Hiiumaa arenguks on:

- 1) Lapsed ja pered, soodsad tingimused kodu rajamiseks saarel;
- 2) Ettevõtluskeskkond, saarelisusest tingitud turutõrgete maandamine;
- 3) Kvaliteetne andmeside ja kiired ühendused mandriga;
- 4) Avaliku taristu heakord ja kättesaadavus.

Töötame selle nimel, et Hiiumaa oleks jätkuvalt kestev, säästev ja puhas. UNESCO biosfääri programmialana oleme eeskujuks teistele piirkondadele maailmas inimese ja looduse tasakaalustatud jätkusuutliku arengu poolest.

JUHTIMINE JA VALITSEMINE

- Tagame võimalikult lihtsa ja kiire suhtlemise ning asjaajamise omavalitsusega.
- Juhime valda läbipaistvalt ja avatult. Volikogu istungid toimuvad erinevates osavaldades.
- Spetsialistide tööle võtmisel lähtume erialase pädevuse põhimõttest.
- Viime igapäevase juhtimise osavallavalitsuste tasemele, jättes vallavalitsuse hooleks strateegilise juhtimise. Osavallavalitsused on kohaliku elu keskused, kust vallaelanik leiab oma vajadustele kõige kiirema ja sobivama lahenduse.

- Hoiame otsustusprotsessi kohalikele kogukondadele võimalikult lähedal. Anname osavaldadele otsustusõiguse piirkonda puudutavates küsimustes vastavalt ühinemislepingule.
- Teeme Hiiumaa jaoks otsuseid hiidlaste ühishuvist lähtuvalt. Kaasame vallavalitsuse töösse ja volikogu komisjonidesse lisaks kogukonna esindajatele ja suvehiidlastele parimaid spetsialiste, rahvusvahelisi eksperte ja konsultante.
- Kaasame noori koostöös Hiiumaa noortekoguga ja eakaid koostöös Hiiumaa pensionäride ühendusega.
- Kaasame kodanikuühenduste esindajaid vallavolikogu komisjonidesse parima kohaliku kompetentsi ja esindatuse huvides.
- Suhtleme avalikkusega regulaarselt valla infolehe, maakonnalehe, kodulehekülje, sotsiaalmeediakanalite ja rahvakohtumiste kaudu. Kujundame www.hiiumaa.ee kodulehest tervikliku Hiiumaa infokanali, kus on vajalik teave nii elanikule kui ka saare külastajale.
- Taotleme avaliku sektori töökohtade ja kompetentsi toomist saarele.
- Seisame selle eest, et Hiiumaa elanikke koheldaks mandrirahvaga võrdväärselt. Taotleme saare elutähtsates teenustes (lennu- ja laevauhendused, tervishoid, haridus) Hiiumaa vallale hääleõigusliku partneri staatust ja valdkondade kompetentsi loomist saarel.

ETTEVÕTLUS JA ETTEVÕTLUSKESKKOND

- Eelistame jätkusuutlikku ettevõtlust ja kodanikualgatusi, mis toetuvad kohalikele ressursile, kannavad edasi Hiiumaa „rahvuslikku identiteeti“ ja millel on suurem lisandväärtus.
- Kaardistame Hiiumaa vallas asuvad võimalikud äri- ja tootmismaad ning büroopinnad ja leiame neile koostöös erasektoriga uue rakenduse. Soodustame ja toetame kohaliku ressursi efektiivset, säästlikku ja otstarbekat kasutamist ja vääristamist.
- Algatame programmi “Hiiumaa väljakutse” parimate spetsialistide ja vahendite kaasamiseks ning ideede elluviimiseks konkreetsete probleemide lahendamiseks.
- Viime läbi regulaarseid kohtumisi kohalike ettevõtjatega eesmärgiga toetada ettevõtluse arengut, kaasata ettevõtjaid valla arengu kavandamisse ning otsustusprotsessidesse, et soodustada töökohtade loomist;
- Töötame välja Hiiumaa ettevõtjatele suunatud investeringute tagatisfondi ja turutõrgete leevendamise põhimõtted.
- Toetame Hiiumaa arengut toimiva arenduskeskuse kaudu ja loome eeldused ettevõtlusinkubaatori tekkeks.
- Loome koostöös erasektoriga võimalused tööstusala arendamiseks Kõrgessaares, Käinas ja vajadusel mujal.

- Innustame sotsiaalsete ettevõtete loomist ja toetame nende tegutsemist.
- Töötame välja õppetipendiumite süsteemi, mis motiveeriks häid spetsialiste tulema (tagasi) Hiiumaale.
- Toetame koostöös kohalike ettevõtetega noorte ettevõtlikkust praktikakohtade loomise, töökogemuste jagamise ja õpilasfirmade tegevuse soodustamise kaudu.
- Arendame Hiiumaa valla väikesadamaid ja lautrikohtasid koostöös erasektoriga.

VALLA MAJANDAMINE, ÜHENDUSED, TARISTU JA HEAKORD

- Panustame visuaalselt ja funktsionaalselt atraktiivse elukeskkonna loomisesse: haljastus, heakord, viidad, puhkealad, turismiobjektid, sadamad, üritused, avaliku ruumi jäätmemajandus.
- Arendame ja kaasajastame valla infrastruktuuri. Lähtume põhimõttest, et uuendamist on kõige säästlikum rajada komplekselt, st vee ja kanalisatsiooni või elektrivarustuse uuendamisega üheaegselt rekonstrueeritakse ka tänavad, tänavavalgustus ja rajatakse lairibavõrk jms.
- Paneme kokku üle-hiiumaalise lairiba-ühenduste arendamise projekti, et viia kiire internet kõikide majapidamisteni võrdse ja jõukohase omafinantseerimisega.
- Uuendame amortiseerunud teekatet ning suurendame igal aastal tolmuwabade teede osakaalu. Jätkame kergliiklusteede võrgu arendamisega. Hoiame teed, tänavad ja pargid aastaringselt korras.
- Koostöös ettevõtjatega rajame Kõrgessaarde tankla.
- Koondame Hiiumaa vabade elamispindade ja kruntide info, mis lihtsustab leida sobivat elukohta. Rajame riigi toel üürikortereid piirkondadesse, kus nende järele on kõige suurem vajadus.
- Jätkame avalike hoonete järk-järgulist üleminekut kohalikul küttel põhinevatele katlamajadele.
- Soodustame energiaühistute ja koostootmisjaamade loomist.
- Looime üle-hiiumaalise korteriühistute toetusmeetme kortermajade energiatõhususe, juurdepääsuteede, parklate, välisvalgustuse jms parendamiseks.
- Jätkame osalemist hajaasustuse programmis maapiirkondades ja töötame selle nimel, et tiheasustusaladel oleks ühisveevärk ja kanalisatsioon kättesaadav kõikidele püsielanikele.
- Võrdsete tingimuste korral valime Hiiumaal teostatavateks töödeks kohalikud ettevõtjad.
- Arendame ühistranspordivõrku otstarbekalt, vallaelanike vajadustest lähtuvalt. Kõigile Hiiumaa lastele tagame tasuta bussiühenduse aastaringselt kogu saare piires.
- Koostöös naabersaartega seisame korrapärase, kvaliteetse ja senisest soodsama transpordiühenduse tagamise eest mandriga ning Hiiumaa ja Saaremaa vahel. Hiiumaa

vald peab saama lennuühenduse ja parvlaevaliikluse korraldamisel üheks lepingupartneriks.

- Vabaneme valla mittevajalikust kinnisvarast, kinnistutest ja inventarist, mis ei ole vajalik omavalitsuse ülesannete täitmiseks. Lisaks varade müügile kasutame rentimist, vara kasutusse andmist või lagunevate hoonete lammutamist.

HARIDUS JA NOORSOOTÖÖ

- Loomme paindlikud lapsehoiuvõimalused, sh suvehooajaks. Lasteaiakoha puudumisel piirkonnas maksame lapsehoiutoetust soovijatele, kelle peres on laps(i) vanuses 1,5 kuni 3 eluaastat.
- Töötame välja koolivõrgukava, et tagada kodulähedane ja tugev põhiharidus saarel ning õpetajaskonna järelkasv.
- Tagame hariduse tugispetsialistide kättesaadavuse lasteaedades ja koolides.
- Eelistame laste kooli- ja lasteaiatoiduna kohalikku ja mahedat toodangut.
- Vähendame perede kulutusi lasteaiateenusele ning ühtlustame need üle Hiiumaa.
- Panustame loodus- ja keskkonnaharidusse, et iga Hiiumaa laps saaks osaleda kord aastas vähemalt ühes õppeprogrammis.
- Oleme partneriks riigile konkurentsivõimelise gümnaasiumihariduse tagamisel, uuenduslike ideede elluviimisel kutsehariduses ja täiendusõppe pakkumisel saarel.
- Arendame koostöös riigiga Hiiumaa ametikooli selliselt, et koolitada välja Hiiumaa ettevõtluse arenguks vajalike oskustega inimesi.
- Huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse ja mitmekesisuse parandamiseks tagame õpetajate/ringijuhtide liikumise eri piirkondadesse.
- Toetame lasteaija- ja kooliõpetajate võimalusi tegeleda haridusalase arendustööga ning käia projektide toel Eestis ja välismaal kogemusi vahetamas.
- Arendame noortekeskuste võrgustikku saarel ja seisame selle eest, et kõik saare noortekeskused oleksid Eesti avatud noorsootöö keskuse liikmed.

KULTUUR, SPORT JA VABA AEG

- Kaasajastame sportimis- ja vaba aja veetmise võimalusi.
- Töötame välja ühtse rahastamismudeli spordi- ja huvitegevuses.
- Toetame terviseedenduslikke algatusi ja tegevusi erinevatele eagruppidele.
- Toetame olemasolevate matkaradade ja ujumiskohtade hooldamist ning arendamist.
- Toetame jätkuvalt piirkondlike kultuuritegelaste ja -kollektiivide tegevust.
- Korrastame ja kaasajastame kultuurikeskused ning koostöös kogukonnaga teised esinemispaigad.

- Kohaliku pärandi säilitamiseks ja tutvustamiseks toetame Hiiumaa muuseumite tegutsemist.
- Toetame jätkusuutlike lahenduste väljatöötamist loomemajanduse arendamiseks.
- Rajame avalikus kasutuses olevaid mänguväljakuid, seiklusparke jms, mis suurendavad lastega perede vaba aja veetmise võimalusi nii hiidlaste kui külaliste jaoks.
- Loomes tervikliku süsteemi täiskasvanute ja noorte spordivaldkonna toimimiseks.

SOTSIAALHOOLEKANNE, TERVISHOID JA TURVALISUS

- Arendame ja mitmekesistame sotsiaalteenuseid erivajadustega lastele, puuetega inimestele ja eakatele.
- Laiendame Kõpu õppekohas pakutavaid teenuseid ja rajame pansionaaditeenuse eakatele. Jätkame teenuste osutamist Hellamaa perekeskuses ning teeme koostööd Samaaria Eesti misjoniga.
- Toetame koostöös mittetulundusühingutega vanemlike oskuste arendamist.
- Panustame hõbemajandusse – loome koostöös ettevõtjate ja kodanikuühendustega eakatele uusi võimalusi veeta vanaduspõlve väärikalt.
- Seisame tugeva partnerina Hiiumaa haigla üldhaiglana jätkamise eest ning jätkame perearstide tegevuse toetamist.
- Jätkame koostööd politsei- ja piirivalveametiga, päästeameti, kaitseväe ja teiste turvalisust tagavate asutusega.
- Toetame vabatahtlike päästjate tegevust.

TURUNDUS, TURISM JA VÄLISSUHTED

- Töötame välja Hiiumaa ühise visuaalse identiteedi.
- Koondame avaliku sektori Hiiumaa turundustegevused ühe katuse alla. Rõhutame Hiiumaa turundamisel saare rohelist mõtteviisi. Ettevõtjaid kaasates töötame välja Hiiumaa arengueesmärke järgiva turundusplaani.
- Turundame Hiiumaad kui turismisihtkohta, elukohta, ettevõtluskohta, töökohta, õppimiskohta. Teavitame potentsiaalseid investoreid Hiiumaa eelistest ja väärtustest.
- Seame turundustegevuste mõõdetavateks eesmärkideks Hiiumaa majandustegevuse aktiivsuse kasvu, positiivse rändesaldo ja Hiiumaa kinnisvara väärtuse tõusu.
- Soodustame turismiettevõtlust ja loome turismiteenuste osutamiseks sobiva avaliku ruumi.
- Panustame üritusturundusse – algatame ja toetame Hiiumaa arengueesmärke järgivaid ideid, sündmusi ja tegevusi, mis toovad saarele külastajaid, uusi elanikke ja investoreid.
- Toetame Hiiumaa pühakodade korrastamist.

- Jätkame Suuremõisa lossikompleksi arendamist aastaringselt toimiva turismi- ja külastuskeskusena, tihendades koostööd valla ja erasektori vahel.
- Peame aktiivset välissuhtlust. Toetame Hiiumaa mainekujunduslike toodete ja projektide viimist välisturgudele. Osaleme ja jätkame koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, loome uusi rahvusvahelisi koostöösidemeid.

KODANIKUÜHENDUSED JA KÜLALIIKUMISED

- Oleme kodanikuühendustele, sh külaseltsidele usaldusväärseks partneriks.
- Toetame erinevaid rahvaalgatusi. Väärtustame inimeste omaalgatust ja eneseteostust, jätkates ja edasi arendades mittetulundusühenduste toetussüsteemi ja sõlmime sellekohased partnerluslepinguid.
- Aitame kodanikuühendusi kogukonnateenuste ja sotsiaalse ettevõtluse arendamisel.
- Tunnustame kogukonda panustavaid inimesi.

INVESTEERINGUD

Hiiumaa vallavalitsuse üheks prioriteediks on viia läbi terviklik investeerimisprogramm. Ühinenud valla valitsus peab suunama pilgu väljapoole, kaasamaks võimalikult palju investeringuid, sh riigi, EL ja erainvesteringuid Hiiumaa arengusse. Selleks peab säilima Hiiumaa valla eelarves investeerimisvõimekus ja paindlikkus objektide elluviimise valikul.

Tervet saart hõlmavate investeeringutena on prioriteetideks:

- Lairibavõrgu arendamine
- Teede mustkatte alla viimine

Esimeses järgus viiakse ellu juba ette valmistatud ja kaasrahastust taotlenud ja/või ühinemislepingus kokku lepitud investeerimisprojektid:

- Hiiu valla lasteaia Kalda maja rekonstrueerimine*
- Kõrgessaare avalike hoonete katlamaja ja trasside uuendamine*
- Kõrgessaare vaba aja keskuse katuse soojustamine*
- Käina elamuskeskuse rajamine*
- Käina kultuurikeskuse rekonstrueerimine*
- Kärddla Keskväljaku rekonstrueerimine
- Kärddla-Paluküla kergliiklustee rajamine
- Kärddla põhikooli kaasajastamine*
- Kärddla sotsiaalkeskuse (Pargi 3) rajamise I etapp (kogukonnas elamise ja ööpäevaringne erihoolekandeteenus)
- Tärkma biopuhasti rekonstrueerimine

**Hiiu valla ja Käina valla vabatahtliku ühinemisega kinnitatud investeeringud, mida (kaas)rahastatakse ühinemistoetusest*

Teises järgus valmistatakse ette igale volikogu poolt põhimõttelise heakskiidu saanud projektile kulu/tulu analüüs, eelarve ja kaasfinantseeringu hinnang. Nendest sõltuvalt tekib vallavalitsuse tööplaani nimistu objektidest, mida hakatakse igal aastal ette valmistama. Üle 300 000 euro maksvatest projektidest vajavad edasiarendamist järgmised:

- Emmaste spordikeskuse arendamine
- Kärkla sotsiaalkeskuse Pargi 3 rajamine (II etapp)
- Munitsipaalürielamute uuendamine ja rajamine
- Palade spordihoone rekonstrueerimine
- Spordihalli rajamine Kärdlasse
- Suuremõisa kaugküttesüsteemi ja trasside uuendamine
- Tohvri hooldekodu laiendamine

Oluline pole mitte võimalikult kaugele jõuda meie unistuste järjestamises, vaid töövõime saavutamine nende unistuste elluviimiseks.